

Arheosa

Bilten slovenskih rodoslovcev

Letnik 2 Številka 5

Maj 1995

Zaj številkki preberite:

Uvodnik	3
Poročila	4
Naše društvo in društvo Slovenski ščit	5
Strokovni prispevki	6
Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije, III. del	6
Priimek, Family Name, Familienname, III. del	9
Ko smo izčrpali matične knjige... ..	10
Koliko prednikov so imeli moji predniki	12
Od zibeli do groba	15
5. del: Domača imena in priimki	15
6. del: Sem se oženil... ..	17
Kaj delamo	19
Iz tujega tiska	21
Rast – raziskovalni stiki	27
Obvestila, novičke, vabila	30
Sodelavcem biltena Drevesa	31

Drevesa

ISSN 1318-6221

Leto 2, št. 5

Bilten Slovenskega rodoslovnega društva je mesečnik,
ki ga izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

© Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z
uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina
Slika na naslovni strani: Kostanj na Zejčovšu nad Škofjo Loko
(foto: Peter Hawlina)
Računalniški prelom: Leon Črenko in Andreja Štorman
Tisk: EGS Trata 21, Škofja Loka
Naklada: 155 izvodov (drugi popravljeni natis)

Ljubljana, marec 1996

Uvodnik

O vlogi računalnika je bilo na naših srečanjih in v biltenih že večkrat govora. Tu in tam je bilo slišati pripombo, da ta ni vreden tolikšne pozornosti. Ne bi se rad ponavljal, vendar sem prepričan, da je delo posameznika ali nas vseh kot skupine prvenstveno odvisno od tega koliko in kako znamo uporabiti računalniško strojno in programsko opremo. V to prav gotovo prištevam (mednarodna) omrežja in še zlasti neštevne podatkovne zbirke.

S tem ne želim prav nič zmanjševati pomena klasičnih raziskovalnih metod, postopkov in načina dela. Vendar pa se na tem področju, klasičnem, ne zavedam takih novosti, ki bi jih bilo vredno obravnavati, ponavljati stare pa tudi ne bi nikomur koristilo.

Zato bo tudi v bodoče poudarek na sodobnih oblikah dela, tu pa brez računalnika ne gre več.

V klasičnih rodoslovnih aktivnostih bi težko našel take, ki bi naša skupna prizadevanja lahko prikazala z dosežki, ki bi presegali individualne raziskave. Širši interes, ne samo za nas rodovnikarje, temveč tudi za številne druge raziskovalne in znanstvene discipline, bi prav gotovo imelo sodelovanje pri projektu Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije. Projekt je tolikšnega pomena, da bi bil upravičen na malo krajše ime. Morda bi po zahodnih sosedih lahko prevzeli naziv Ariadna. Do tega bi bili bolj upravičeni, če bi prevzeli tudi metodo dela, oziroma naš projekt čimbolj približali njihovemu.

Peter Hawlina

Poročila

11.4.1995 se nas je na osmem rednem srečanju zbralo samo 22. Samo je upravičena beseda, če vemo, da nas je bilo pred enim mesecem 40, še en mesec prej pa celo 45. Nismo se pretirano trudili z iskanjem vzrokov za osip. Nemara je to posledica letnega časa, ko so zgodnje popoldanske ure bolj primerne za druge aktivnosti, nekatere je menda zmedlo skrbno pripravljeno vabilo društva Slovenski ščit, morda pa marsikoga druženje ne zanima več. Prvič se je tudi zgodilo, da na srečanje ni prišel noben novinec, kar je sicer trenutna usmeritev, do potrjene registracije društva in občnega zbora, na katerem bomo določili pravila, članarino in še nekatere druge parametre, ne nameravamo širiti obsega dela, izvajati promocijske dejavnosti in povečevati števila članstva. Uradnih članov je trenutno 20, število tistih, ki prejema bilten in s tem vabilo na srečanja pa je 135. Po občnem zboru, predvidoma pred dopusti, bomo najbrž vabili samo še člane (redne, dopisne in častne).

Na srečanju smo poročali o prvi seji Upravnega odbora, ki je bila 5.4.1995. Tule podajam kratek povzetek:

Na seji je bil za podpredsednika društva izvoljen ing. Lojze Kobi, za urednika biltena pa podpisani, nalogo sem sprejel do konca leta 1995.

Ugotavljali smo, da bi bilo koristno, če bi posamezniki prevzeli nekatera področja dela. Nekaj takih smo našli: pregled nad rodoslovnimi in sorodnimi programi, uporaba omrežij, pravne zadeve, tajniške, blagajniške, pa še bi se našlo. Sicer pa so člani vabljeni, da po lastni presoji prevzamejo in opravijo aktivnosti, ki so v interesu večje skupine.

Dokler društvo ne bo vpisano v register (zahtevo smo vložili 17.3.1995), ne bomo bistveno spreminjali načina dela, ne bomo uvajali članarine in zaračunavali biltena. Pripombe na Pravila bomo v obliki amandmajev sprejemali vsaj še en mesec ali najkasneje do občnega zbora. Ocenili smo, da bo letna članarina 4.000 do 5.000 SIT. Člani bodo bilten Drevesa prejeli brezplačno, za ostale bo priporočena cena enega izvoda okrog 400 SIT.

Predavanje na temo Elektronska omrežja. 18.4.1995 je prof. dr. Tomaž Pisanski na praktičnih primerih prikazal nekatere možnosti, ki jih imajo tisti raziskovalci, ki so poleg računalnika opremljeni tudi za povezave prek omrežij (Internet). V razgovoru po predavanju smo ponovno ugotovili, kako koristno bi bilo, če bi se našel (mlajši) kolega, ki bi hotel imeti pregled nad nepregledno in pogosto neurejeno množico bolj ali manj uporabnih pripomočkov, podatkov, konferenc in podobnih vodnjakov brez dna.

Peter Hawlina

Naše društvo in društvo Slovenski ščit

Tisti, ki poznate razmere, dobro veste, da bi se obravnavi te teme nadvse rad izognil. Vendar sem v to prisiljen, ne nazadnje zaradi vprašanj članov, zlasti tistih, ki nimajo vpogleda v ozadje dogajanj. Tega tudi tu ne nameravam širše razlagati, zato samo na kratko: Iz dosedanjih biltenov ste že lahko izvedeli, da smo iz delovanja v obliki krožka prešli na organizacijo društva izključno zato, ker smo se zaman poskušali izogniti posegom društva Slovenski ščit, Heraldica Slovenica, Slovenian Herald, HC/V društvo ali kako se morda še imenuje društvo, ki ga vodi Valt Jurečič. V želji po nemotenem delovanju nas ni motilo društvo, motil nas je izključno njegov predsednik, njegov način dela in njegove manire. Bil je neobčutljiv za vsa ustna in pisna opozorila in si brezobzimo privajal naše delo. Zadnji dokaz je vabilo na srečanje članov društva HS. Pri tem je uporabil naš spisek članov, ki sem mu ga sicer sam poslal na njegovo željo, vendar s pisno omejitvijo, da ga sme uporabiti samo informativno, ne pa za delovanje svojega društva.

Zaradi številnih tovrstnih nedopustnih dejanj smo se odločili, da z društvom HS ne bomo imeli prav nobenih stikov, dokler se opisane razmere ne bodo spremenile. V naše društvo pa do takrat tudi ne bomo sprejemali članov društva HS.

Peter Hawlina

PRENOS ARHIVSKEGA GRADIVA NA SODOBNE NOSILCE (MEDIJE)– III. del

V prejšnjih številkah smo skušali prikazati sliko, ki jo glede naslovne tematike kaže zahodni svet. Ob tem smo tudi nakazovali pot, po kateri bi bilo treba kreniti, če bi sami želeli začeti loviti korak z zahodnjaki. Takoj uvodoma smo povedali, da se zavedamo obsežnosti projekta. Ta tako zelo presega zmogljivosti našega društva, da bi bilo težko vnaprej oceniti, v katerih segmentih bi se lahko vključili v projekt, ki se ga sistematično zaenkrat ni še nihče lotil.

Kljub temu, da ga še nikjer ni, pa smo napovedali, da bo prav ta projekt, zaenkrat pravilneje rečeno tema, stalno prisotna tudi pri dejavnostih našega društva.

Projekt bi lahko bil v grobem razdeljen na naslednje celote:

1. "popis" (najbolj uporabnih) VIROV,
2. prepisovanje že narejenih INDEKSOV (in izdelava novih),
3. prepisovanje arhivskih DOKUMENTOV.

(Mislim, da ni potrebno ponovno poudarjati, da imamo pod prepisom v mislih skoraj izključno neposredno ali posredno prepisovanje, vtipkavanje prek tastature na računalniški disk. Zaenkrat ne poznam slovenske besede, ki bi tako početje natančno in nedvoumno označevala. Če je tudi vi ne poznate, predlagam, da si jo izmislimo.)

Med navedenimi tremi skupinami nalog je sicer tesna povezava, izvedba posameznega sklopa nalog pa ni pogojena druga z drugo. Tudi končni rezultat

ne bo odvisen od zaporedja izvajanja. Popis virov je sicer lahko zelo uporaben pripomoček, vendar tudi brez njega vemo, kateri indeksi in kateri viri bi bili vredni prenašanja, ravno tako pa ne bo nepotrebno delo, če bo kdo začel prenašati dokumente. Ob tem najobsežnejšem delu se takorekoč sproti in skoraj samodejno gradijo tudi indeksi.

Ker je "popis" razmeroma enostavna naloga in ker ga je mogoče sproti dopolnjevati, je videti, da bomo že prihodnji mesec lahko objavili zametek takega spiska, kljub temu, da ni še nihče prevzel koordiniranja te naloge.

Poročali smo, da vemo vsaj za tri posameznike, ki so z različnim namenom sistematično prepisali nekaj tisoč zapisov iz matičnih knjig. Te zapise bomo skušali prelititi v enoten zapis, ki bo služil tudi kot vzorec za kasnejše prepise. Konverzija v enoten zapis sicer ne bi smela biti zahtevna. Eden od razlogov za čakanje je ravno določanje standardnega zapisa. Vendar ta razlog ne predstavlja resnejše ovire, dela se lahko kdorkoli loti takoj. Ko bo ta kdorkoli dobil ime in priimek, bomo lahko o tem sklopu povedali kaj več.

Vse kaže, da bi najceneje dobili največ, če bi se lotili prepisovanja indeksov. Pri tem so najbolj zanimivi indeksi za matične knjige, zlasti poroke. Nekatere knjige jih imajo. Dobra stran teh indeksov je v tem, da so največkrat bistveno laže čitljivi od podrobnih vpisov. Tu skoraj v celoti odpade ovira, ki jo večini predstavljajo stari rokopisi, zlasti pisana gotica.

Kako bi izgledal tak indeks? Oglejmo si ga na primeru, ki bi bil uporaben za indeksiranje poročne matične knjige. Vsak vpis bi vseboval ime, priimek, datum (poroke) ali/in stran v knjigi ter faro.

Kakšno korist bi imeli raziskovalci od takih indeksov? Ena od glavnih prednosti računalnika je v hitrosti preiskovanja in po potrebi sortiranja gradiva po želenih pojmi. V tem se človek ne more meriti z računalnikom. Ko bi bili taki indeksi interesantom dostopni podobno kot elektronski telefonski imenik, bi jih lahko uporabljali doma in s tem močno skrčili čas, ki je zdaj potreben za delo v arhivu.

Raziskovalci se gotovo zavedate še drugih možnih poenostavljanj. Za primer bom ponovno uporabil zagato, v katero sem prišel pri lastni raziskavi: Nekatero knjige v "osrednji" župniji (lg) manjkajo. Iskani priimek (Peruzzi) lahko poskusim iskati še v sosednjih župnijah. To gre razmeroma hitro, če imajo matične knjige indeks, največkrat pa ga nimajo. Še večja težava pa je v tem, da je ženin lahko iskal nevesto za devetimi gorami, ne ravno v isti ali sosednji fari. Tako raziskovalcu ne ostane drugega, kot to, da po nekem sistemu ali brez njega poskuša srečo v vseh knjigah iz tistega obdobja. Takega dela pa se najbrž malokdo loti, tudi sam se ga ne nameravam.

Zdaj pa si predstavljajte elektronski indeks. Na vprašanje: Kje je Peruzzi? (ali katerikoli drug priimek ali pojem po katerem bi preiskovali), bi računalnik iz kupa sena v trenutku izbral vse igle ali pa povedal, da iskane igle ni. Med najdenimi primeri bi raziskovalec brž ločil bolj aktualne od manj verjetnih in tako našel krasne bližnjice če ne celo poti skozi popolnoma neznano pokrajino v nepričakovana odkritja. Izbrane primere bi potem ne bilo težko podrobneje raziskati z obiskom v arhivu, kjer ne bi bilo treba dosti več, kot odpreti knjigo na citirani strani in uporabiti konkreten vpis.

Zaradi razmeroma enostavne izvedbe izdelave indeksov, če jo primerjamo s prepisom popolnejšega arhivskega gradiva, menim, da bi naša naslovna tema kmalu začela dobivati ostrejšo obliko in celo služiti pri našem delu, če bi se najprej osredotočili nanjo.

Zato za danes končujem s pozivom na neznani naslov: Začnimo z indeksi! in radovedno čakam na odziv.

Peter Hawlina

PRIIMEK, FAMILY NAME, FAMILIENNAME – III. del

Zgodovina prebivalcem naših krajev pripisuje le kneze, ko pa pogledaš priimke z imenitnim pomenom, se seveda zamisliš – ali gre za znano slovensko šaljivost – ali pa zgodovino premalo raziskujemo in jo zato še premalo poznamo. Naj jih nekaj naštejemo: Cesar, Kajzer, Papež, Kralj, Knez, Grof, Ban, tudi Zupan, Škof, Mežnar.

Naštel sem samo priimke naših ljudi, ki jih poznam in svoj priimek uporabljajo v vsakdanjem življenju enako skromno kakor kak drug domačin, ki nosi priimek Zver ali Merjasec.

So pa tudi strani neba, Sever, Jug, vzhoda ali zahoda še nisem srečal.

Tudi vreme je med priimki, Sonce, Zima, Mraz, Burja, Veter, Noč. Nekaj je tudi starih imen za mesece: Kimovec, Sušec, Traven. Po dnevih je mogoče potrditi le priimek Petek.

Iz vsakdanje hrane so ostali priimki kakor Kruh, Hlebec, Žemva. Veliko je tudi rastlin, ki so tesno vezane na vsakdanje življenje: Česen, Por, Pšenica, Koruza, Grah, Koren, Hren, Čebul, Šipek. Sem sodijo tudi Kopriva, Plevel in Slak.

Od drevja je najbolj pogost Hrast.

V zvezi z osnovnim elementom življenja – ognjem – sta Požar in Pepel.

Za življenje je pomembno tudi še – Zdravje. Imel sem sošolca s tem priimkom. Poznam pa jih tudi nekaj, ki nosijo priimek Lačen.

Iz trdne narave izhajajo priimki Hrib, Skala, Pesek.

Moj seznam je gotovo premalo popoln, ker ne izhajam iz javnih seznamov ali računalniško dostopnih podatkov. Iz teh virov bi bilo prav gotovo mogoče napraviti mnogo popolnejše analize razširjenosti priimkov po različnih kriterijih. Morda se bo kdo od kolegov lotil tudi tega, sam omenjam zgolj tiste predstavnike iz posameznih skupin priimkov, s katerimi sem sam prišel v stik ali imam z njimi celo izkušnje v smislu izreka Nomen e(s)t omen.

Rasto Švajgar

KO SMO IZČRPALI MATIČNE KNJIGE...

Iz osebnih stikov, vašega obiska v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, Enoti v Škofji Loki, in iz prebiranja vašega biltena sem dognal, kako polagoma širite predmet zanimanja od matičnih knjig še na druge zvrsti virov. Odpirajo se vam nova področja in pri delu že uporabljate dodatne metode. V 4. številki vašega biltena sem opazil, da se ukvarjate z etnološkim pristopom, z delom na terenu. No, teh in takih "odkritij" bo vedno več. Naj vam namečem samo dve ideji, ki sta mi prišli na misel in jih boste s pridom uporabili: stare tabelne slike, predvsem portreti in fotografije. Za prvo temo naprosite strokovnjake iz Narodne galerije. Stare in povedne so že tudi fotografije. Na tem področju je "doma" gospod magister Mirko Kambič.

Na obisku v Zgodovinskem arhivu, Enoti v Škofji Loki, smo se dogovorili, da vam kratko zapišem, kako iskati podatke po zemljiških knjigah in kaj boste tam našli. Nekateri se boste gotovo iz literature posebej poglobili v sistem zemljiške knjige. Za tako kratek prispevek na tem mestu, je dolga razlaga nemogoča. Poenostavljeno povedano je takole: Najprej pojdite v sedanjo zemljiško knjigo, ki pokriva kraj za katerega se zanimate. Zemljiške knjige so pri enotah sodišč, oziroma vam bodo tam povedali, kako naprej. Predvidevam, da boste iskali podatke za hiše, kmetije in njihove lastnike, kjer so živeli vaši predniki. Iz matičnih evidenc so vam že poznana imena vasi, stare hišne številke in včasih domača hišna imena. Stara hišna numeracija obstoji že od druge polovice 18. stoletja in se je do leta 1931 le redko spreminjala. Iz teh podatkov bomo skušali dognati naprej katastrsko občino kjer leži vas, oziroma kraj, številko zemljiškoknjžnega vložka in za boljšo kontrolo mogoče še katastrsko številko domačije. To pa je zaenkrat zadosti, da najdemo naprej zelene podatke. Če pa najdemo še kakšne druge zanimive podatke in njihove spremembe, jih tudi zabeležimo, ker so nam dodatni podatki vedno dobrodošli. Če bomo iskali starejše podatke nam bo dobrodošlo ime zemljiškega gospostva oziroma urada, kamor je kraj spadal pred nastavitvijo sedanje zemljiške knjige. Tudi urbarialne številke še najdemo v zemljiških knjigah. Te nam pomagajo pri iskanju še bolj nazaj.

Zemljiška knjiga, ki je še aktivna na sodiščih, začenja v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V mnogih primerih so v zgodovinskih arhivih ohranjene še njene starejše prednice. V njihov sistem spet lahko pridemo z že omenjenimi temeljnimi in dodatnimi podatki. Za nekatera gospostva pa se bomo lahko

poglobili še nazaj v podložiške listine. Tovrstni podatki so večinoma v zgodovinskih arhivih. Ti imajo izdelane vodnike po fondih, kjer se o ohranjenosti gradiva prepričamo.

Kaj nam podatki iz zemljiških knjig prinašajo! Najprej moramo povedati, da se moramo iz glavnih knjig, ki nam prinašajo posestno lastniške razmere, preseliti na detajle, v zbirko listin. Iz pravnih naslovov pri lastnikih v glavnih knjigah, lahko iščemo posamezne listine, ki so bile podlaga za vpis v knjigo. Te listine so lahko različne: testamenti, prisojilne in druge listine, ki so jih izdala sodišča kadar ni bila posebno izrečena poslednja volja in so sodili po zakonodaji, dedne, izročilne, odstopne in ženitne pogodbe, kupne pogodbe, dražbe in druge pogodbe itd. Ne bomo navajali vseh pravnih naslovov. Važno je, kaj v njih najdemo. Naštejmo samo nekaj primerov: popise nepremičnin in premičnin, raznega imetja, umetnin, popise delavnic, vidimo denarno in sploh premoženjsko stanje. Iz listin je razvidno za kaj so se posamezniki "imeli", koliko so bili zaupljivi, kako so se obnašali v ožjem sorodstvu in v razmnerju do drugega sorodstva, do Boga in Cerkve kot ustanove, itd. V teh listinah najdemo "značaje" pokojnikov, ki so se v izročilu včasih že davno pozabili. Nekateri so bili "hoh", nekateri "krdihtni", radodami in skopi, skromni in potratni, telesno prizadeti, rodovitni in nerodovitni, itd. Ko boste odkrivali "značaje" boste počasi v te raziskave vključili še medicince, antropologe, psihologe, oziroma druge dušeslovce, nekateri pa boste kar sami odkrili pri prednikih svoje dobre in slabe lastnosti. Vsakdo ima svoj "prov in svoj srov", kot pravi star pregovor.

Ponekod boste našli pri pravnih naslovih spredaj še naslov notarski, notarska listina, npr. notarska kupna pogodba. Zgodovina notariata je dolga in stara. Pri nas so notariat odpravili leta 1945, sedaj pa ga spet uvajamo. Za nas je zanimiva ta služba od srede petdesetih let prejšnjega stoletja do leta 1945. Nekatero listino je namesto sodišča lahko oskrbel notar, ki jih je tudi hranil v kolikor niso šle naprej v postopke, npr. na sodišče, itd. V notarskih arhivih najdemo podobne listine kot pri sodiščih pri zemljiški knjigi. Kadar ne najdemo listin na sodiščih, bomo skušali pogledati še arhiv pristojnega notarja. V sodnem okraju oziroma pri sodišču je bil običajno en notar. Njihove arhive so po letu 1945 prevzela sodišča, ki so jih v zadnjem času predala pristojnim zgodovinskim arhivom.

prof. France Štukl

KOLIKO PREDNIKOV SO IMELI MOJI PREDNIKI

Že večkrat sem se zalotil pri razmišljanju v smislu naslova. Razmeroma hitro sem prišel do nekkih poenostavljenih hipotez in se pri tem tudi ustavil. Premalo sem matematik, statistik, demograf, etnograf, antropolog, zgodovinar in še kaj, da bi si drznil te poenostavljene hipoteze na široko razglašati. Zato naj bo tole razmišljanje še eden izmed številnih izzivov, ki jih pri našem delu, največkrat neuspešno, naslavljamo na strokovnjake.

Pustimo ob strani prelepe zgodbe in mite o prastarših in Noctu. Ravno tako se ne bom oziral na podobne študije, ki so gotovo že bile opravljene, sam zanje ne vem in jih ne utegnem iskati. Zato bom izhajal iz vsakemu znanih predpostavk in parametrov.

Manjka nam eden najpomembnejših. Koliko je staro človeštvo? Rekel bi, da so ocene nezanesljive. Nič zanesljivega ne vemo o življenjski dobi naših prednikov v različnih zgodovinskih obdobjih, o fertilitetni dobi žensk, o starosti generacije. Nezanesljivo bi bilo upoštevati vplive vojn, katastrof, epidemij. Zato bi bile tovrstne simulacije na modelih s pomočjo računalnika sicer zelo zanimive in poučne, še vedno pa premalo zanesljive in zato praktično neuporabne.

Če stvar obrnemo, in to je razlog, ki me je večkrat vodil v tovrstno razmišljanje, pa je stvar v izhodišču spet silno enostavna. Vsakdo ima samo eno mati in samo enega očeta. Govorili bomo o bioloških, ne zakonitih starših. Vsakdo ima torej dva starša, ne več ne manj. Po analogiji imata ta starša vsak po dva starša, ti štirje tudi po dva, in da ne dolgočasi, najbrž vsi poznate zgodbo o nagradi, ki naj bi jo prejel izumitelj šahovske igre. Skromno je prosil, da mu izplačajo toliko žitnih zrn, kot jih znese podvojena vrednost na vseh 64 poljih šahovske plošče, če na prvo polje položijo eno samo zrno.

Geometrijsko zaporedje, skratka. Oglejmo si ga še enkrat, da si osvežimo spomin na šolska leta. Vzemimo deset generacij. Z desetimi generacijami pridemo

približno tristo let nazaj. To je tudi razdobje, v katerem je rodoslovcem še na voljo nekaj več raziskovalnega gradiva.

Vprašamo se torej, koliko prednikov ima neka oseba v desetih generacijah? Seštejmo: $2+4+8+16+32+64+128+256+512+1024 =$ več kot 2000. Vsak od nas je imel torej v desetih generacijah več kot 2000 prednikov. V deseti generaciji 1024, okroglo 1000. Ker vemo (tako nas učijo), da je bilo v preteklosti vedno manj ljudi, kot jih je danes, ko nas je menda že blizu sedem milijard, nam je iz tega dejstva jasno, kako močno smo sorodstveno prepleteni že v teh desetih generacijah.

Samo teoretično je mogoče, da bi nekdo imel v deseti generaciji res 1024 različnih prednikov. Praktično jih ima precej manj. Pustimo incestna rojstva, sad razmerja med bratom in sestro, materjo in sinom, očetom in hčerko. Taka so poskušale preprečevati cerkvene in posvetne oblasti in so, vsaj v naših krajih silno redka. Nekaj več je potomcev zvez med sorodniki, kot so bratrance – sestrične, nečaki – tete, strici – nečakinje. Kadar sta partnerja sorodstveno še dlje vsaksebi, pa o morebitnih zadržkih sploh ni več govora, neredko partnerja za sorodstvo niti ne vesta (ne tako kot Ojdip).

Z vsako partnersko zvezo med potomci pride do redukcije prednikov. Bližja je sorodniška zveza, večja je redukcija.

Zanimivo bi bilo tovrstno raziskavo prikazati na konkretnem rodovniku. Nemalo je takih, ki imajo v nekaterih vejah pregled nad petnajstimi, dvajsetimi in več generacijami, vendar bi najbrž težko našli takega, ki bi imel vse veje svojih prednikov raziskane za deset generacij.

Svoje prednike imam dokaj nesimetrično raziskane za najmanj štiri do največ petnajst generacij. Vseh je 175 od njih je 120 različnih. Razlika med 175 in 120 je 55, to pomeni, da se v raziskani populaciji prednikov po dvakrat do petkrat pojavijo iste osebe.

Ali smo zdaj že kaj bližje odgovoru na zgoraj zastavljeno vprašanje? Ne preveč. Za tovrstna sklepanja bi morali poznati vsaj še povprečno število otrok v družini. Ker tega ne poznamo, se lahko s precejšnjo zanesljivostjo naslonimo na ocenjeno

naraščanje števila prebivalstva v zadnjih petsto letih. Za naše potrebe bi bilo zanimivo poznati to gibanje za področje (današnje) Slovenije. Saj smo večinoma Slovenci, mar ne? Tudi če bi nam bila znana rast prebivalstva, si z njo ne bi mogli dovolj pomagati. Preveč je bilo migracij z vseh strani in v vse strani. Tako mi ne ostane drugega, kot skrajno poenostavljeno sklepanje, da so imeli naši predniki pet, deset, sto in tisoč generacij nazaj enako število prednikov in sorodnikov, kot jih imamo mi danes.

To trditev postavljam tudi v premislek tistim kolegom raziskovalcem, ki so brž pripravljene za svojega prednika določiti nekoga, ki ga najdejo v starih virih, npr. urbarjih in ima enako ali podobno ime. Normalno je, da smo pozorni na take primere in jih skušamo uvrstiti v hipotetično sorodstveno razmerje, vendar pa ne več kot to, vse dokler hipoteze ne dokažemo ali pa zavržemo.

Ob tem razmišljanju se nam ves čas pod nogami mota tudi vprašanje o čistem Slovcu. Večkrat smo priče ne vem komu potrebnemu zaklinjanju na narodno čistost. Rekel bi, da se s takim baha samo tisti, ki o svojem poreklu ne ve prav dosti. Res je sicer, da je bilo Hitlerju dovolj, če si mu dokazal rasno čistost svojih starih staršev, pa Hitler ni bil kar tako. Narodno čistost bi na ta način morda lahko dokazoval kar precejšen del Slovencev, pri osmih prastarših, šestnajstih praprastarših, da ne gremo še dlje nazaj, pa bi spet težko našel "pravega" Slovcenca. V tem pogledu nismo Slovenci dosti na boljšem in tudi ne na slabšem, kot je večina drugih narodov. Zato bi pozval vse tiste "kremenite Slovence", da predložijo svoj rodovnik vsaj za tri generacije, potem pa naj se še enkrat preštejejo.

Od naslovnega vprašanja sem malo zašel, kakega tehtnega odgovora nanj nisem imel niti namena iskati, svoje raziskave bom neustrašno nadaljeval, pa četudi bom pri tem odkril sorodstvo s svojo ženo.

Peter Hawlina

Od zibelj do groba

OD ZIBELI DO GROBA

Župnija Velenje po matičnih knjigah od leta 1790 do 1900

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Piše: Jože Hudales

5 Domača imena in priimki

Priimki segajo daleč nazaj; v srednjeveški Italiji so se npr. pojavili že v 9. stoletju, najprej med plemstvom, nato v mestu, najkasneje pa so se uveljavili na podeželju. Pri nas, torej tudi v Šaleški dolini, pa se v urbarjih iz 15. in 16. stoletja že pojavijo prvi "priimki", ki kažejo bodisi na poklic nosilca "priimka", njegove značajske poteze ali posebnosti ali pa na posebnost ali značilnost kraja prebivanja. Med velenjskimi priimki iz leta 1598 so tako znani: Pavel Falbič, Matevž Poš, Boštjan Klep, Laura Trobina, Matjaž Vouk, Mihael Kralj, Andrej Črevar, Tomaž Trobina, Lorenz Falbič, neimenovani kovač, Matevž Hriberšek, Andrej Flajshaker, Adam Veber, Andrej Hafner, Jernej Brecl, Laura Martinc, Filip Vajde, Tomaž Snajša, Tomaž Anclin, Laura Lah in Špela Martinc.

V vsakem primeru so ti priimki postali dokaj stalni in so se nato včasih še stoletja držali hiše ali kmetije, ne pa tudi oseb, ki so jo na tak ali drugačen način zapustili. Tako je ostalo tudi še v 17. in 18. stoletju, ko so tudi za faro sv. Martina pri Velenju ohranjene prve matične knjige. Eden prvih slovenskih raziskovalcev matičnih knjig – Maks Čoričar, ki je nekaj časa služboval kot kaplan v župniji Velenje, je ugotovil, da tedaj "niso še vsi ljudje pri nas imeli osebnega (rodbinskega) vzdevek. To so bili večinoma ljudje, ki niso bili stalno naseljeni, niti sicer navezani na grudo, posestvo, hlapci, dekile, zlasti taki, ki niso izšli iz kmečkih rodbin, rokodelci, najemniki in gostači. Poslednje vpisujejo matice za inquilini, incolae, po drugod, zlasti v hribovskih župnijah za oferje. V hribovitih krajih so bila večja posestva, tu so kmetom pomagali, proti plačilu v naravi in stanovanju v koči, takozvani gostači ali oferji in tako posebno tu nahajamo mnogo ljudi brez rodbinskega imena... Utegnilo se je pripetiti, da je ta ali oni svoj priimek izgubil, ko je moral s kmetije na oferijo, saj se je mnogo priimkov držalo bolj hiše kot pa rodu."

V terezijanski in jožefinski dobi, torej v času druge polovice 18. stoletja pa se osebe brez priimka pojavijo le še redko; samo z imenom je bil le tu in tam označen kak star berač, ki je umrl nekje v fari. Ljudje pa so vse bolj pogosto svoj priimek, ki so ga dobili kot "popotnico" svojih staršev, obdržali ne glede na svojo življensko usodo. Tako se vse bolj pogosto pojavljata dva priimka; priimek, ki ga je oseba dobila po očetu ali po materi (nezakonski otrok), ter priimek ki se je vezal na hišo in je veljal za t.i. "vulgarno", domače ali hišno ime.

Tudi hišna ali vulgarna imena so postajala manj nedotakljiva in z zamenjavo priimka v določeni hiši se že v naslednji generaciji ponavadi zamenja tudi hišno ime. Le tako si lahko razlagamo, zakaj so npr. v trgu Velenje v slabih 200 letih, od leta 1598 do leta 1784 izginili prav vsi navedeni velenjski priimki z izjemo dveh: Vajdetov in Anclinov.

Pri prvih se je okrog leta 1810 v hišo priženil mesar Ivan Ježovnik, ki se je poročil z Elizabeto Videmšek "vl. Waide". Okrog leta 1850 je domačijo prevzel njegov sin Vincenc, kasnejši velenjski župan in državni poslanec. Po njegovi smrti se hišno ime Vajde, ki je bilo dotlej v uporabi, vse bolj pozablja in se kot hišno ime uporablja "pri Ježovniku". Pri Anclinu pa pred letom 1800 še najdemo hišnega gospodarja Jurija Anclina. Okrog leta 1840 se je v hišo priženil Jožef Pečecnik, doma iz trške gostilne pri Jeraču (kasneje se je gostilna imenovala pri Valenčaku), zato so mu pri rojstvih njegovih prvih otrok še pritikal domače ime Jerač, kasneje pa se je za prebivalce te hiše dosledno uporabljalo domače ime Anclin, ki je ostalo živo vse do danes.

V okolici Velenja je bilo domačij v katerih so konec 18. in v začetku 19. stoletja imeli še isti priimek kot domače ime nekaj več kot v Velenju, v povprečju pri vsaki peti ali šesti hiši. Do konca 19. stoletja je to število še močno upadlo, tako da so bili taki primeri že prav izjeme. Na podeželju pa se prvotna hišna imena niso tako hitro pozabljala kot v Velenju in običajno ljudje še danes poznajo isto domače ime kot pred 150 leti, čeprav se je med tem priimek v hiši zamenjal že petkrat ali večkrat.

6 Sem se oženil ...

Podatke, ki sem jih navajal doslej, sem dobil iz rojstnih (oz. krstnih) matičnih knjig v katere so župniki in kaplani župnije sv. Martina pri Šaleku zapisovali krste. Poleg te knjige pa so v vsaki župniji vodili matice vseh poročenih. Tudi te so bile do leta 1780 običajno pisane v latinščini in z dokaj skromnimi podatki o ženinu in nevesti, razen v primeru, če sta bila poročenca iz pomembne rodovine. Po tem času so začeli uvajati tiskane matične knjige, ki so od pisca – duhovnika, zahtevale tudi vpis podatkov o starših, kraju bivanja, in starosti obeh poročencev. Take podatke imamo v velenjski župniji na voljo dosledno od dvajsetih let 19. stoletja. Tedaj je vpis poroke izgedal približno takole:

"Dne 11. februarja 1828 se je z dovoljenjem zemljiške gosposke Velenje z dne 28. oktobra 1827, poročil ženin Franc Črm po domače Tičar, star 34 let, zakonski sin kmeta Feliksa (Srečka) Jurija Črma in njegove pokojne soproge Helene Tičar, in z dovoljenjem zemljiške gosposke Turn in Šalek z dne 9. januarja 1827, in nevesta Neža Sedovnik, stara 20 let, zakonska hči pokojnega Antona Sedovnika in Ane rojene Sevčnik, njegove soproge. Botra sta jima bila Jožef Ternek p.d. Mravljak, kmet iz Šmartinskih Cirkovc in Jakob Kruhovčnik kmet od prav tam, poročil pa ju je kaplan Franc Lisjak."

Iz takega zapisa seveda lahko posnamemo marsikaj zanimivega. Najprej to, da sta se oba botra v knjigi pokrižala, ker se nista znala podpisati. Ker je šola v Velenju bila ustanovljena šele leta 1816 je bilo to kar razumljivo, vendar je bila nepismenost botrov v trgu Velenje in v kmečki okolici še dobri dve desetletji zelo običajna. Zanimivo je seveda tudi dovoljenje gosposke, ki ga je potreboval vsak poročenec, dovoljenje staršev pa so potrebovali tisti, ki še niso bili polnoletni kar je po tedanjih merilih trajalo kar do dopolnjenega 24 leta.

Z računalniško analizo vseh vpisov pa smo napravili tudi pregled koliko staršev je sploh dočakalo poroko svojih otrok:

Tabela 1: Deleži mladoporočencev z umrlimi starši v Velenju in okolici od leta 1850 do 1899

obdobje	DELEŽ ŽENINOV			DELEŽ NEVEST		
	povpr. starost	umrl oče	umrla mati	povpr. starost	umrl oče	umrla mati
(OKOLICA VELENJE)						
1850-59	29.3	38.9	22.2	29.0	38.9	16.7
1860-69	35.6	54.2	41.7	29.2	62.5	25.0
1870-79	31.7	61.5	38.5	32.3	61.5	30.8
1880-89	34.6	85.7	71.5	29.9	38.1	38.1
1890-99	33.3	60.0	46.5	28.6	43.3	30.0
Skupaj		60.5	44.5		49.6	28.6
(TRG VELENJE)						
1850-59	34.0	50.0	50.0	28.5	33.3	-
1860-69	30.6	50.0	25.0	24.9	33.3	16.7
1870-79	31.6	82.4	35.3	29.8	52.9	41.2
1880-89	35.3	46.7	46.7	27.5	73.3	30.0
1890-99	31.7	48.3	44.8	26.2	37.9	24.1
Skupaj		54.3	41.5		51.1	26.6

Podatki v vsakem primeru kažejo neke vrste travmo, ki je pritiskala generacije naših prednikov tudi v 19. stoletju. Do neodvisnosti in samostojnega življenja, ki ga je poroka v vsakem primeru pomenila, so se v glavnem lahko prikopali šele potem, ko je nekdo od njihovih najbližjih (običajno oče) s svojo smrtjo napravil prostor za novo družino in novo eksistenco. To seveda mnogo bolj velja za podeželje in mnogo bolj za moške kot za ženske.

(Prihodnjič: Ženi se pri pravi starosti...)

Kaj delamo

MOJE RODOSLOVNO DELO

Leon Drame

Moje rodoslovno delo se je resneje pričelo 1.5.1993, ko sem na praznik dela vrisal kakih 300 sorodnikov na 100 x 80 cm velik list na obe strani. Že pred desetimi leti sem zbral nekaj podatkov od svoje stare mame Ane Pakiž r.

Rožanc. Predvsem pa sem preslikal vse stare fotografije sorodnikov, jih razmnožil in razdelil potomcem oseb na slikah. Dan pred omenjenim Prvim majem smo obiskali sorodnike v Loškem potoku, na Čori in Ravnah na Blokah. Vsi so nam hiteli naštevati, kako je z njihovimi bližjimi sorodniki, vendar smo težko obdržali nit, komaj smo sledili sorodstvenim povezavam. Naslednji dan sem še sveže spomine strnil na omenjeni velik list papirja. Kasneje sem iz neposrednih razgovorov, nekaj pa prek telefona z raziskavami nadaljeval in zbral podatke, bolj ali manj popolne, za 1.800 oseb. Vse sem tudi ročno razvrščal na velike kose prozornega papirja. Delo sem nadaljeval z raziskavami gradiva, ki sem ga našel v župnijskih in na škofijskem arhivu. Zbirka sorodnikov se je povečala na 3.200 oseb, 56 od teh je mojih prednikov.

Vzporedno sem začel zbirati tudi podatke o prebivalcih Rakeka, do zdaj sem prepisal podatke o 5.740 osebah. Prepisal sem prvi urbar iz leta 1500 za grad Postojna, kamor je spadal ves Rakek. Prepisal sem 4 Statuse animarum in četrtno petega. Prepisal sem vsa rojstva za obdobje 1782 do 1787. Opraviti nameravam še obsežno delo preverjanja teh podatkov in primerjanja s tistimi iz Statusa animarum in drugih matičnih knjig. Nadaljevati nameravam s prepisovanjem knjig vse do prve iz leta 1609.

Kasneje se bom na enak način lotil vasi Martinjak, Dolenje jezero, Zelše in Požskrajnik ali pa morda celo cele Cerkniske fare, ki je velika kot sedanja nova občina Cerknica.

Predvsem imam namen predstaviti prebivalce Rakeka na primeren način v obliki dreves in korenin v monografiji o Rakeku, ki bo izšla 1.1.2000 ob 700-letnici omembe Rakeka in 60-letnici rakovške fare.

Obsežno delo ne gre hitro od rok, z računalnikom sem se oskrbel šele pred pol leta. V začetku sem si pomagal z rodoslovnim programom Family Tree Maker (FTM). Računalniške zmogljivosti po izračunih prijatelja zadoščajo za vnos podatkov o vseh Slovencih. Na lastni koži pa sem že tudi izkusil posledice nezanesljivega programa in morda svoje premajhne pazljivosti. Tako sem moral ponoviti delo, ki je potrebno za vpis kakih 1.500 po nesreči uničenih vpisov. Odslej bom uporabljal program Brother's Keeper (BK5), podatke pa sproti prenašal (GEDCOM) na FTM. Tega programa se še vedno poslužujem zaradi možnosti dela v Windows okolju in zaradi lepših grafičnih predstavitev. Delo bi mi bilo bistveno olajšano, če bi si lahko privoščil še prenosni računalnik, zlasti pri delu v arhivih.

Vsi, ki potrebujete podatke o osbah iz Rakeka, jih boste lahko dobili, ko bo delo končano.

Iz tujega tiska

Večkrat sem že omenil, da s precejšnjim zaostankom stopicamo za zahodnimi sosedi. Vtis o njihovem delovanju nam je dostopen na več načinov, ne nazadnje prek njihovih publikacij.

Že peto leto dobivamo, upam si trditi, osrednjo svetovno revijo s tega področja: Genealogical Computing, ki sicer izhaja že štirinajsto leto. Iz Amerike prejemamo tudi revijo Ancestry, ki obravnava rodoslovne teme, pri tem pa računalnika skoraj ne omenja. Genealogical Computing je obsežnejši in izhaja štirikrat letno, Ancestry je po obsegu skromnejši in izhaja šestkrat letno. To še zdaleč ni vse, kar premore Amerika, tule bi omenil le še CIQ Digest, ki ga šestkrat letno izdaja National Genealogical Society Computer Interest Group.

V Evropi ima vsak narod vsaj en resnejši časopis, nekateri pa toliko, da nad njimi ni lahko imeti pregleda. Tudi tu nekateri praznujejo že častitljive obletnice, pri rodoslovju s pomočjo računalnika menda vodijo Švedi, ki se (neuradno!) ponašajo s štirinajstletno zgodovino, kasnejše uvrstitve nam niso znane, zelo visoko uvrščena je Finska, ki je že praznovala desetletnico. Govorim seveda o skupinah rodovnikarjev računalnikarjev (Computer Interest Group – CIQ), o splošnih rodoslovnih združbah, ki imajo več kot stoleten obstoj, smo že poročali.

Nekaj primerkov evropskih časopisov smo dobili, redno nam svojega pošiljajo Finci, videti je kvaliteten, na žalost nam koristen toliko, kot naš njim. Malo ugodnejša je situacija z drugimi govornimi področji, mi smo tu v ugodnejšem položaju, ne znamo sicer (govorim za večino) dansko, švedsko, holandsko, vendar je mogoče vsaj približno uganiti o čem je v teh časopisih govora. Precej laže pa je z ostalimi večinskimi jeziki, zlasti z nemškim in angleškim.

Za grobo ilustracijo povedanega bomo najprej našli dober ducat pomembnejših revij, za tem pa nekaj več naslovov, ki nakazujejo v zadnjem letu obdelane aktualne teme.

Časopisi	država	letnik	št./leto	cena
Genealogical Computing	USA	14.	4	35 \$
Ancestry	USA	13.	6	12 \$
NGS/CIQ DIGEST	USA	14.	6	
Computers in Genealogy	GB	6.	6	7 L
Genealogie & Computer	B	12.	6	300 BF

GENS DATA	NL	12.	6	20 Hfl
Genš Humana	NL	9.	4	
Sukutieto	S	12.		100 FMK
Slaegt & Data	DK	9.	4	2750 DKr
Mosaik	D		4	25 DM
Computergenealogie	D	11.		11 DM (*)

(*) - cena je 6 DM za izvod + 5 DM za poštnino

Naslovi:

- 1 Perspektive rodoslovja z računalnikom
- 2 Perspektive rodoslovnih arhivov
- 3 Predstavitve mormonskih CD-jev
- 4 Računalniško rodoslovje včeraj – danes – jutri
- 5 COMP-GEN.BOX
- 6 Računalniške predstavitve in ponudba
- 7 Razširjenost priimka iz telefonskega CD-ja
- 8 Razmišljanja o kombiniranem prikazu krajev in virov za rodoslovna raziskovanja
- 9 Določitev geografske lege krajev
- 10 Rodoslovni leksikon krajev
- 11 Seznam virov in datotek po geografskih koordinatah
- 12 Seznam krajev: zbranih je 65.000 krajev
- 13 Geografski seznam krajev, čitalec koordinat
- 14 Seznam cerkva
- 15 Seznam prenesenih cerkvenih knjig
- 16 Register krajevnih matičnih knjig na disketah
- 17 Prenos javnih in cerkvenih knjig z računalnikom
- 18 O življenjski dobi nosilcev podatkov
- 19 Podatkovni koncepti pri računalniškem rodoslovju
- 20 PAF uporabniška skupina in mailbox
- 21 Novi rodoslovni program iz Lübecka
- 22 Rodoslovni programi iz področja treh dežel (Aachen)
- 23 Novi GEDCOM standardi
- 24 Predniki in statistika
- 25 Francoski MINITEL in videotext ponudbe za rodoslovce
- 26 Ameriški emigranti na računalniku
- 27 Čas za opremljanje
- 28 Ali ni mogoče vsega spraviti na računalnik?
- 29 Vodič po rodoslovnih programih

- 30 Raziskovanje po ameriških spiskih priseljencev
- 31 Spisek ameriških rodoslovnih podatkovnih baz
- 32 Kako razvijem lastni rodoslovni program?
- 33 Rodoslovne raziskave s pomočjo America Online
- 34 Bodoči Online sistemi za rodoslovce
- 35 Pozor! Podatki se kopičijo!
- 36 Uvajanje v Internet za rodoslovce
- 37 Generator življenjepisa
- 38 Družinski dogodki
- 39 GEDCOM za PAF uporabnike
- 40 FotoMan, Computer Eyes, Pictures on disk, CD-ROM
- 41 Znameniti CD ROM-i
- 42 Povratek v prihodnost – Compuserve za rodovnikarje
- 43 Splošni register vpisov
- 44 Računalniške storitve in programi za rodovnikarje
- 45 Rodoslovne raziskave z integriranim paketom
- 46 Novo pri ARIADNI
- 47 Vatikanska knjižnica se digitalizira
- 48 Mormonski CD ROM-i
- 49 Naslovi in vsebina belgijskih CD ROM-ov
- 50 PRO-GEN in WordPerfect – najboljša kombinacija za rodoslovce
- 51 ROOTS IV – program neomejenih možnosti
- 52 Računalnik za začetnika
- 53 ARIADNA ima 2 milijona podatkov
- 54 Priimki – razširjenost na Nizozemskem
- 55 GEDCHART 1.6. izdeluje tabele!
- 56 Rodoslovni programi in podatki v BBS-ih in ARIADNI
- 57 Kje najdem svoj priimek v USA
- 58 CD-ROM pregled
- 59 Idealni program za rodoslovca
- 60 Nova verzija BBS programa
- 61 Novi registri datotek
- 62 Sistem za odkrivanje povezav v Tiny Tafel
- 63 Test: Brother's Keeper
- 64 GenšIndex in WordPerfect – sestavljanje registra iz besedil
- 65 Mormonski raziskovalni centri na Nizozemskem
- 66 Regionalni arhiv s svojimi fondi
- 67 Bibliografija srednjeveških stanov
- 68 Skrite možnosti rodoslovnih programov
- 69 V arhivih skisana preteklost
- 70 Finska emigracija v ZDA
- 71 Zbirke Inštituta za izseljenišvo

- 72 Izseljeniški register
- 73 Uradna dokumentacija o finskem izseljeništvu
- 74 Potovanje v Ameriko
- 75 Ellis Island in njegovi arhivi
- 76 Švedski inštitut za emigracijo
- 77 Švedsko-finska zgodovinska družba
- 78 Potrdilo o smrti za pogrešane osebe
- 79 10 let finske računalniško-rodoslovne skupine
- 80 Novosti pri Brother's Keeper
- 81 Nordijska konferenca za rodoslovje in računalnik
- 82 Avtomatski prikazi iz BK
- 83 Kateri program za raziskave, banke podatkov, poročila?
- 84 Naprave za branje mikrofilmov
- 85 WordPerfect in banke podatkov
- 86 Novo iz arhivov
- 87 Po bližnjici do manjkajočih prednikov
- 88 Novi registri na računalniku
- 89 Literatura za rodoslovce
- 90 Zgodovina koledarja in težave pri datiranju
- 91 Povej z znakom
- 92 Pristop do registrov
- 93 Tečaj za delo z registri
- 94 Aktualne ponudbe na disketah
- 95 Izseljenci iz Danske v Minnesoto
- 96 Zanimivi rodovniki
- 97 Tema skeniranje: uvod, tehnika, priprava slike, prepoznavanje besedila, HW, SW, rodoslovni aspekti, povzetek. Ročni skener v Windows okolju, OCR prepoznavanje obrazcev popisa prebivalstva, Barvno skeniranje slik, Ročni skener ob notesniku, Jaz - skener, Skeniranje in OCR, Skenirati ali ne! Slovar, literatura
- 98 Arhiv zaprt zaradi požara
- 99 Redni prepisi in s tem vsi podatki so ostali kljub uničenemu računalniku
- 100 Koraki k sedmograški rodoslovni banki podatkov
- 101 Ustanovitev projektne računalniško rodoslovne skupine
- 102 Poskus na modelu z AHN-DATA
- 103 Perspektive raziskav prek omrežja
- 104 Spisek naslovnikov diskusij in konferenc s področja rodoslovja na Internetu

POVEJ MI S KOM SE DRUŽIŠ,

Na prejšnji članek se navezuje seznam tistih posameznikov, društev in drugih asociacij, s katerimi smo že navezali stike, z nekaterimi si izmenjujemo društvena glasila.

Značilno je, da je povezav več, so bolj intenzivne ter učinkovite s tujimi, kot z domačimi. Po nekaterih znakih bi lahko sklepali, da prihaja do rahlih premikov, ker so ti znaki morda varljivi, bomo o povezavah z domačimi inštitucijami raje poročali kasneje.

Z nekaterimi posamezniki v tujini smo prve stike navezali še pred obstojem našega krožka in društva. Nekateri taki sežejo tja v leto 1990. V mislih imam spet predvsem računalniško rodoslovje, posamične povezave med klasičnimi rodoslovci so prav gotovo bile vzpostavljene že davno prej.

Našteli bomo samo države, v katerih imamo vsaj enega korespondenta, posameznika ali asociacijo. To so, po abecednem redu: Amerika, Anglija, Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francija, Hrvaška, Italija, Nemčija, Nizozemska, Slovaška, Srbija.

Med tovrstne povezave pa moramo šteti tudi povezave, do katerih prihaja prek mednarodnih omrežij. Z njimi je mogoče vzpostavljati izredno učinkovite, časovno in cenovno ugodne povezave. Te povezave so zlasti primerne za neposredne povezave med posameznimi raziskovalci. Dokler bomo pri nas razmeroma redki uporabljali računalnik in dokler tiste člane, ki delajo z omrežjem lahko preštejemo na prste ene roke, bi bilo morda vredno razmisliti, ali bi za našo RAST (raziskovalne stike) lahko uporabili teletekst. Poizvedbe bi prišle do veliko večjega števila ljudi.

Recenzija

GENEALOGY ONLINE

Že marca 1995 je v Ljubljano prišla knjiga avtorice Elisabeth Powell Crowe: Genealogy Online, Reasearch Your Roots, Windcrest/McGraw-Hill, 1995. Knjiga je opremljena z disketo in na 280 straneh prinaša predvsem ameriškemu bralcu vse potrebne informacije, da se lahko vključi med številne ljubiteljske rodoslovce, ki se oboroženi z najnovejšo informacijsko tehnologijo odpravljajo iskat svoje korenine.

Knjiga daje predvsem praktične informacije: od telefonskih števil, številnih BBS-ov, do cenikov informacijskih servisev, prikazov zaslonskih slik pomembnejših uporabniških vmesnikov. Knjiga je razdeljena na 14. kratkih poglavij ter dva dodatka. Oglejmo si vsebino:

1. Kaj potrebujemo
2. Lokalni BBS in njihova mreža
3. FidoNet
4. Usenet in soc.roots.newsgroup
5. Internet
6. BBS društva National Genealogical Society
7. BBS založbe Everton Publishers
8. Delphi in Custom Forum
9. Genealoški BBS in kolumna na Prodigy
10. Genealoška okrola miza na Genie
11. Genealoški klub na America Online
12. Forum Korenine na CompuServe
13. The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints (Mormoni)
14. Knjižnični katalogi "online"

Dodatek A: Seznam genealoških BBS-ov
Dodatek B: Kongresna knjižnica "online"

Priložena disketa vsebuje arhivirano kopijo programa Brother's Keeper 5.2 ter še tri sezname koristnih informacij.

Iz opisanega je razvidno, da gre za ozko specializirano popolnoma ažurno knjigo, ki je za naše, srednjeevropske razmere le delno uporabna. Daje nam osnovne napotke in orientacijo za genealogijo v nepreglednem svetovnem elektronskem komunikacijskem prostoru. V tem smislu bo gotovo zanimiva za vse, ki se ukvarjajo z računalniško genealogijo, če le imajo modem ali dostop do interneta. Seveda se moramo zavedati, da tako zastavljena knjiga najbrž hitro zastara.

Rast - raziskovalni stiki

Za iskanje morebitnih stičnih točk z drugimi raziskovalci si tam, kjer je razvitejša tehnologija bolj razširjena, pomagajo z objavljanjem zgoščenega prikaza posameznih rodoslovnih raziskav tako, da tabelarični seznam priimkov pošiljajo v temu namenjeno zbirko podatkov, ki je prek omrežja dostopna številnim drugim raziskovalcem. Vsakdo lahko potem ugotavlja, če se njegovi predniki morda ne pojavljajo tudi kot predniki nekega drugega, povsem nepoznanega raziskovalca. Za iskanje morebitni stičnih točk se je moč poslužiti tudi temu namenjenih programov (Tiny Tafel matching programs). Tiny Tafel (TT) je mednarodno poznan izraz, sestavljen iz angleške in nemške besede in bi se ga lahko prevedlo z mini tabela, vendar s prevajanjem mednarodno uveljavljenega termina ne bi prav nič pridobili in bomo tudi mi uporabljali isti izraz in kratico TT.

Kljub temu, da se TT prvenstveno posreduje drugim prek omrežij, je v naših razmerah vsaj nekaj časa še smiselno, da ga objavljamo v biltenu. Pričujoči primer, ki ga je dostavil Lojze Kobi je tretji v naših biltenih. V bodoče bi v vsaki številki objavili po enega.

Če komu kateri od spodnjih priimkov nakazuje možnost povezave z lastnimi raziskavami, naj se obrne na gospoda Kobija.

N Lojze Kobi

D /IBM/

F Brother's Keeper 5.2

Z 38 Brother's Keeper MP

A535 1788:1788 ANTONELLI

A630 1795:1795 ARTAČ

B352 1832:1832 BEDENKA\Čmuče/Čmuče

F150 1830:1830 FABIANI

F260 1785:1946 FOGAR\da Aquileia/Corica

G635 1760:1826 GRDINA\Borovnica/Borovnica

J450 1720:1855 JALEN\Lesce/

J450 1820:1820 JELEN

K100 1700:1993 KOBIN\Borovnica 40/Ljubljana

L123 1781:1781 LEVSTEK\Rašca/Rašca
 M240 1540:1683 MAZOLL\Kropa
 P362 1827:1868 PETERCA\Ljubljana/Ljubljana
 P361 1775:1775 PETROVČIČ\Borovnica
 P420 1643:1761 POLC
 P420 1575:1995 POLLAK\Ljubljana
 P650 1715:1715 PRIMOŽIČ
 P625 1755:1808 PROCHINERVKranj
 R260 1681:1681 REKAR
 R255 1760:1760 RESMAN
 R242 1795:1821 ROČELJ\Prevalje 10 (Preserje)
 S460 1682:1682 SCHILLER\Sv. Martin/Sv. Martin
 S345 1705:1705 SUHADOLNIK
 S130 1790:1850 SVETE\Prevalje/Prevalje (Preserje)
 T615 1769:1769 TERPINC
 T622 1720:1720 THEUERSCHUCH
 T160 1600:1641 TIFFER\Beljak/
 T166 1585:1641 TIFFERER
 T600 1770:1800 TURŠIČ\Pokojišče 7
 U420 1800:1800 ULAGA
 V422 1813:1813 VELECOGNA
 W225 1770:1770 WEISSEISEN
 W200 1750:1780 WUCKVTrižič
 Z655 1793:1793 ZORMAN\Hrenovica/Hrenovica
 Z320 1815:1848 ZOTTIG\Lučenik, Gorica
 Ž352 1785:1880 ŽITNIK\Rašca/Sevšček/Cerknica
 W 20 Apr 1995

POSTAVIMO PODATKE NA OGLED

Prihaja čas, ko lahko rodoslovne podatke ponudimo prek globalnega računalniškega omrežja Internet na ogled po vsem svetu. To je mogoče storiti na več načinov.

Dokler ne najdemo trajne in celovite rešitve, ki bo med drugim omogočala predstavljanje podatkov v obliki GEDCOM, zbiramo predvsem zgoščene podatke v obliki Tiny Tafel. Na ta način se seveda avtomatično izognemo vsem morebitnim težavam, ki bi lahko nastopile zaradi zakona o varovanju osebnih podatkov.

Vse, ki imajo v standardizirani računalniški obliki zbrane rodoslovne podatke in bi želeli z zgoščenimi podatki seznaniti rodoslovce po svetu, vabim, da mi jih dostavijo na disketi ali pošljejo po elektronski pošti. Poleg osebnih rodbinskih arhivov bi gotovo bili zanimivi podatki o rodbinah znanih slovenskih zgodovinskih osebnosti. Ne nazadnje bi lahko prek omrežja seznanjali zainteresirane z naslovi naših za rodoslovje pomembnih inštitucij.

Na WWW (world wide web) v obliki hiperteksta že sedaj prikazujemo osnovne informacije o rodoslovju v Sloveniji. Ker je tudi v Sloveniji uporaba hiperteksta vedno bolj razširjena, bi kazalo na ta način razširjati tudi razne obrazce, ki si jih lahko potem naši rodoslovci iztiskajo in si z njimi olajšajo urejanje svojih rodoslovnih zbirk.

Tomaž Pisanski

elektronski naslov: Tomaz.Pisanski@uni-lj.si

naslov na WWW <http://www.mat.uni-lj.si/people/tomo/tomo.htm>

Obvestila, novice, tabila

- Naslednje srečanje članov Slovenskega rodoslovnega društva bo v torek, 9.5.1995 ob 18 uri v sejni sobi podjetja IMP na Dunajski cesti 7 v Ljubljani.
Opozárjamo vas, da smo čas srečanja zaradi prilagoditve letnemu času za dve uri premaknili, ostajamo pa pri dogovorjenih torkih. To poudarjamo zato, ker vas je večina dobila vabilo nekega drugega društva, ki govori o odločitvi vodstva, da za stalna srečanja namesto torika uvede četrtek. To namreč ni res, tisto društvo ni nikoli imelo rednih mesečnih srečanj. Po tej razlagi boste najbrž vsi znali ločiti med obema društvi in se odločati za enega ali drugega.
- Predavanje prof. Stanislava Južniča: Rodoslovne raziskave s pomočjo urbarjev.
Prof. S. Južnič nas 16. maja 1995 ob 18 uri vabi na predavanje, ki bo v Merkatorjevem blagovnem centru na Slovenčevi 25 za Bežigradom (MPP št. 14). Predavanje je razdelil na dve celoti: Urbar kot rodoslovni vir in praktični prikaz na konkretnih primerih.
- Tečaj za delo z rodoslovnim računalniškim programom.
V centru za računalniško usposabljanje v Mikro Adi, Parmova 41 bo v drugi polovici maja ponovno tečaj za tiste, ki bi pri svojem delu želeli uporabljati računalnik in v slovenščino prevedeni program Brother's Keeper. Tečaj bo v večernih urah in bo skupaj trajal okrog šest ur. Udeleženci bodo dobili krajši priročnik, poleg tega pa še prevedeno verzijo programa BK5.
Zainteresirani naj se najavijo oziroma pozanimajo za podrobnosti pri Janezu Toplišku na tel. 061/13-28-298 (dopoldan) ali na 713-188 (zvečer).
- BK za Okna.
John Steed je za letošnje poletje najavil novo verzijo programa Brother's Keeper za Windows okolje.
- Če vas zanima koliko in katere knjige na angleško govorečem področju obravnavajo rodoslovje, greste lahko v tiste knjigarne, kjer imajo tovrstne informacije na CD-jih. V Whitakerjevem bibliografskem Book Bank-u boste na iskani pojem GENEALOGY dobili 3816 naslovov. (Whitakerjev katalog na CD je eden od mnogih.)

Sodelavcem biltena Drevesa

Zaradi lažje komunikacije med avtorji, uredništvom, tiskarno in bralci biltena prosimo vse avtorje, da upoštevajo naslednja navodila pri pripravi prispevkov:

- Prispevke v enem izvodu pošljite na naslov: Peter Hawlina, Lipica 7, 64220 Škofja Loka in to *najkasneje do zaključka redakcije tj. do 15. v mesecu*.
- Če pišete prispevke z računalnikom, priložite tudi disketo z besedilom. Diskete so lahko "male" (3,5") ali "velike" (5,25"). Na disketi naj bo samo besedilo prispevka. Ime besedila naj bo priimek avtorja. Tudi na nalepki naj bo jasno označeno ime avtorja. Prispevki so lahko na kateremkoli formatu diskete in napisani z enim od znanih urejevalnikov.
- Za reference v besedilu uporabite moderni način. Če gre za citat ali točno navedbo, damo v oklepaj priimek avtorja in leto izdaje ter stran. Če gre za splošno navedbo, izpustimo stran.
- Seznam literature uredite po abecednem redu avtorjev. Predlagamo naslednjo ureditev:
 - a knjige: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, kraj, založba.
 - b članki v revijah: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, ime revije, letnik, strani.
 - c prispevki v zbornikih: priimek in ime avtorja, leto izdaje, naslov prispevka in nato popolni podatki o knjigi ali zborniku kot v točki a.

Uredništvo